

Richard Baxter
A MEGÚJULT LELKIPÁSZTOR

Sorozatszerkesztő
BÁLINT ÁGNES
VISKY ANDRÁS

Előkészületben
Jonathan Edwards
ÉBREDÉS AZ EGYHÁZBAN

5 puritán
tanítók

RICHARD BAXTER

A megújult lelkipásztor

KOINÓNIA
Kolozsvár, 2001

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Richard Baxter: *The Reformed Pastor*
The Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1982
(First published 1658)

Fordította
BOROS ATTILA

A fordítást ellenőrizte
BÁLINT ÁGNES
NAGY ALBERT

Hungarian translation © KOINÓNIA, 2001

A könyv megjelenését a Fieldstead & Company és a
Kom Over En Help Alapítvány támogatta.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
BAXTER, RICHARD
A megújult lelkipásztor/Richard Baxter; trad.: Boros Attila
Kolozsvár [Cluj-Napoca]: Koinónia, 2001
p.; cm. – (Puritán tanítók)
ISBN 973 8022 34 7
I. Boros Attila (trad.)
254

Előszó*

A ragyogó elméjű, szenvedélyes, ékesszóló, őszinte, nyílt-szívű, éles eszű, mindenestül Isten dicsőségét és mások javát szolgáló Baxter egy sorba tartozik Ágostonnal, Lutherrel, Bunyannal, Wesleyvel és Finneyvel (hogy többet ne mondjunk) abban, ahogyan keresetlen meghittséggel tárja föl önmagát írásaiban. Kidderminsteri idejéről szóló beszámolójában, melyet a város elhagyása után öt évvel írt „Megváltója dicséretére” és „azok kedvéért, akik mások tapasztalatait készségesek alkalmazni tudatlan és bűnös gyülekezetek eligazításában”, nem fukarkodik önmagát megosztani másokkal, ahogyan ugyanezt teszi gyülekezetgondozásról szóló The Reformed Pastor című klasszikus munkájában.

„BAXTER, Richard, nemes; született 1615. november 12-én a salopi Rowtonban; tanulmányait a wrooxeteri Donnington Szabad Iskolában és magánúton végezte; segédlelkésszé a worcesteri püspök szentelte fel

* Forrás: J.I. Packer: *A megújulás teológiája*. Fordította Pásztor Péter. Kolozsvár, 2000, Koinónia, 398–409.

(1639 advent); a dudley-i Richard Foley iskola igazgatója (1639); bridgenorth-i káplán (1639–40); kidderminsteri megbízott lelkipásztor (1641–42); tábori lelkész Conventryben (1642–45) és Whalley ezredében (új mintájú hadsereg) (1645–47); kidderminsteri lelkipásztor (1647–61); részt vesz a Savoy értekezleten (1661); 1662–91 között Londonban vagy környékén él szolgálaton kívül: Moorfields (1662–63); Acton (1663–69); Totteridge (1669–73); Bloomsbury (1673–85); Finsbury (1686–91); 1662-ben házasságot kötött Margaret Charltonnal (1636–81); egy hetet ült a clerkenwelli (1669), huszonegy hónapot a southwarki börtönben (1685–86); meghalt 1691. december 8-án; főbb művei: *The Saints' Everlasting Rest* [A szentek örökkévaló nyugalma; 1650]; *The Reformed Pastor* [A reformált lelkipásztor; 1656] *A Call to the Unconverted* [Hívás a meg nem tértekhez; 1658]; *A Christian Directory* [Keresztyén kalauz; 1673]; életében 131 egyéb írása jelent meg; halála után, 1696-ban jelent meg önéletrajza, *Reliquiae Baxterianae* [Baxter hagyatéka] címen, M. Sylvester szerkesztésében, illetve öt másik könyve; számos kiadatlan értekezést hagyott hátra; érdeklődési területe: pásztori lelkigondozás és keresztyén egység; időtöltés: orvos-, természeti és történelemtudomány.”

Igy fest a puritanizmus legkiemelkedőbb lelkipásztorának, evangelizátorának és kegyességi írójának, Richard Baxternek az élete, amolyan Ki Kicsoda módra.

(...)

Pásztori evangelizátorként (...) Baxter párját ritkította. Kidderminsteri teljesítménye mindenkit lenyűgözött. Soha addig a történelem nem látott olyan szolgálatot, mint amilyen az övé volt ott, és az 1650-es évekre a puritán lelkipásztorok Anglia-szerte őt tartották a

követendő példának. Kidderminster körülbelül 800 házat és 2000 felnőtt lelket számlált, ezek többsége a városkában élt, és Baxter úgy vélte, ő tartozik felelősséggel mindannyiuk lelkéért. Úgy tűnik, hogy többségük szilárd keresztyén hitre jutott Baxter szolgálata alatt. Hogyan ment ez végbe? Mondják, a sikeres szolgálatnak három szabálya van: az első az, hogy taníts; a második az, hogy taníts; a harmadik pedig az, hogy taníts! Baxter olyan kiválóság volt, aki mindhárom szabályt betartotta. Iskolamester volt ösztönösen is, korábbi tapasztalata szerint is, és magát gyakran mondta népe tanítójának, minthogy a tanítást tartotta a lelkipásztor legfőbb tisztségének. Erre e feladatra, annak megannyi egymást kiegészítő elemére szánta el magát.

Szokásos (minden vasárnap és csütörtökön mondott egyórárs) igehirdetéseiben a keresztyénség alapjait tanította.

„Naponként a keresztyénségnek legfőbb, a keresztség szövetségében foglalt alapvetését tártam fel előttük, azt igyekeztem minden erőmmel elméjükbe vésni, hogy ugyanis ismerjék, higgyék az Atya, a Fiú és a Szentlélek egy Istent, és hódoljanak meg előtte, szeressenek minden embert, egyezzenek az egyházzal és egymással... A hitvallás (vagy a hitbeli tanítás), az Úri Imádság (vagy a kőán-ságbeli dolgok) és a Tízparancsolat (vagy a gyakorlati törvény) igaz és hasznos felmutatásának módja, mely bőszégesen ad mit hozzáadni a legtöbb hitét megvalló ember tudásához, bizony sok időt vesz igénybe. És ezt bevégezve, az embereket tovább kell vezetni..., mégpedig a gyengék hátra hagyása nélkül; hogy valósággal szolgálhassák a hit, a remény, a szeretet, a szentség és az egység nagy dolgait, melyekre mint mindennek kezdetére és végére szüntelen kell emlékeztetni.”¹

Így festett tehát Baxter tanítói programja.

Ezen túlmenően hetente közös beszélgetésre és imádságra alkalmat adó pásztori fórumot tartott,² bibliákat és keresztyén könyveket osztott szét (kiadott könyvei példányainak tizenötöd részét honorárium gyanánt kapta kézhez, hogy elajándékozhasssa), és személyes tanácsadás vagy katekizálás keretében egyéneket is részesített tanításban: evégett elhívott házába minden egyes családot egy-egy órára hétfő és kedd délutánonként, illetve esténként (a családokat hetes egységekbe osztotta, így erre e napokon hét-hét órát szánt), e módszerével évente egyszer az egész gyülekezetet sorra kerítette. (Ez alkalmaktól csak igen kevés család tartotta magát távol.) A keresztyének, szorgalmazta Baxter, rendszeresen keressék fel lelkipásztorukat problémáikkal, vizsgáltsák meg vele lelki egészségüket, a lelkészek pedig rendszeresen katekizálják egész gyülekezetüket.³ A lelkipásztori szolgálat puritán eszményeinek fejlődéséhez Baxter legfőképpen a személyes katekizálási gyakorlatnak a bővítésével járult hozzá: a katekizálás szemében nem pusztán a gyermekeknek szóló alapozó stúdiumot, hanem korhatár nélkül mindenkit megillető képzést jelentett, mely szervesen hozzátartozik az evangelizációs és pásztori lelkigondozáshoz; és éppen e katekizálási törekvései hívták életre a The Reformed Pastor-t.

A Baxter mozgatta Worcester megyei lelkészegyesület tagjai eltökélték magukat, hogy Baxter terveinek megfelelően módszeres gyülekezeti katekizálásba fognak. Kijelöltek egy böjti és imádságos napot, hogy Isten áldását kérjék a vállalkozásra, és felkérték Baxtert, hogy e napon hirdesse nekik az igét. Igen ám, de amikor a nap eljött, Baxter ágyának dőlt, s nem tudott elmenni, ezért aztán az elkészített anyagot sajtó alá rendezte, hogy a Cseleke-

detek 20,28 hatalmas magyarázatát és alkalmazását adja. Mivel benne lelkésztársait nyíltan megróttá és megintette, munkájának a Gildas Salvianus címet adta, két ötödik-hatodik századi szerző nyomán, akik ugyancsak nem mézesmázaskodtak a bűn miatt, „A reformált lelkipásztor”-t csak alcímül vette. De az első kiadás címlapján⁴ a minden másnál nagyobb és vastagabb betűkből szedett Reformed szó szökik szembe leginkább, ami bizonyosan megfelelt Baxter szándékának. A „reformed” szón Baxter nem kálvinistát értett (bár bizonyos értelemben kálvinista volt, és e tekintetben másokkal is el akarta fogadtatni nézeteit), hanem sokkal inkább értette rajta azt az embert, aki gyakorlatában „megújult” és „megelövedett”. „Ha Isten csak a papságot reformálná meg, hogy annak tagjai buzgón és híven teljesítsék kötelességeiket, a nép is bizonyosan megreformálnódna. Akképpen emelkedik vagy hanyatlik minden egyház, amiképpen a papsága hanyatlik vagy emelkedik, nem a gazdagságban vagy e világi pompában, hanem a munkájához szükséges tudományban, buzgóságban és képességben.”⁵ Baxter a lelkészi szolgálat illetően „felemelésén” fáradozott.

A The Reformed Pastor-ban Baxter tulajdon puritán evangelizátori szívet tárja fel, és ezzel már-már robbantólág hat. Az evangelizációról mint a lelkészi munkában megnyilvánuló keresztyéni szeretet kifejeződéséről szól, és lelki őszintesége, tisztessége, ereje és szókimondása már-már megingatja az ember biztonságérzetét. Gyakran hangzik el, valamelyest joggal, hogy az a keresztyén ember, aki komolyan úgy gondolja, hogy Krisztus nélkül az emberek elvesznek, nem nyughat a gondlattól, hogy körülötte megannyian a pokolba jutnak, és ezért egész életét mások megtérítésére szánja, ellenben az

a keresztyén ember, aki ezt elmulasztja megtenni, aláássa tulajdon szavahihetőségét, mert ha ő maga nem veszi komolyan, hogy hite szabja meg életének fontossági sorrendjét, akkor miért kellene másnak a hitet mint életét meghatározó forrást komolyan vennie? A The Reformed Pastor azonban elhallgattatja az ilyen gondolatokat, mert itt Richard Baxter személyében olyan félelmetesen őszinte és komoly keresztyén emberrel állunk szemben, akinek gondolkodása, beszéde és magatartása e tekintetben tökéletes következetességre vall, hiszen boldog örömmel elfogad minden nehézséget, szegénységet, agyonhajszoltságot és anyagi veszteséget, ha lelkeket menthet meg. Amikor valaki tudja, jegyezte meg Johnson doktor, hogy két hét múlva az akasztófán végzi, ez nagyszerű módon összeszedi gondolatait, és amikor valaki, miként nagykorúságától fogva Baxter, fél lábbal a sírban él, akkor ez páratlanul megvilágosítja mind az arányérzékét (hogy ti, mi számít, s mi nem), mind pedig azt a felismerő képességét, hogy milyen magatartás következik vallott hitéből, s milyen nem.

„Ó, uraim – kiáltja Baxter lelkészársainak (de a laikusoknak sem árt, ha ide figyelnek) –, ha ti is mindnyájan annyiszor társalkodtatok volna Halál szomszéddal, ahányszor nekem kellett, és annyiszor megkaptátok volna a belső ítéletet, bizony háborogna lelkiismeretetek a szolgálati serénység és hűség miatt, ha életeteket meg nem reformáljátok: valami bennetek szakadatlanul nektek szegezné a kérdést: »Hát ennyi könnyörület van bennetek az elveszett bűnösök iránt? Hát ennyit tesztek megkeresésükért és üdvösségükért? ... Hagynátok őket meghalni és a pokolra jutni, mielőtt egy komoly szót is szólnátok velük, hogy ennek útját álljátok?« Lelkiismeretem naponta zúg így fülemben, és az Úr tudja, mely igen ke-

vésé engedelmeskedtem parancsolatának... Mi mást tehetnél, midőn holtat temetsz, hanem hogy meggondold magadban: »Itt nyugszik a teste, de hol a lelke? Mit tettem érte távozása előtt? Tisztemhez hozzátartozott ez, s hogyan tudok róla számot adni?« Ó, uraim, vajon csekély-ségszámba veszitek, hogy e kérdéseket megválaszoljátok? Most talán semmiségnek tetszik mindez, de az óra közeleg, midőn már nem lesz az...»⁶

Senki sem mondhatja, hogy Baxter nem volt valószínű, és ki vonná kétségbe, hogy ilyen valószínűsége van ma a leginkább szükségünk, legfőképpen a lelkeszi szolgálatban?

Mi több a könyv végig is gondolja a valóságot, és ilyenformán az evangelizációs ésszerűségből mutat példát. Baxter, miként Whitefield és Spurgeon, tudván tudta, hogy az embereknek bűnük miatt nincs fülük a hallásra, nincs szemük a látásra, halálisan közönyösek; és ugyancsak tudván tudta, miként Whitefield és Spurgeon is, hogy Isten eszközök révén tevékenykedik, hogy az értelemmel megáldott embereket értelmes módon kell megközelíteni, hogy a kegyelem a megértés útján hatol beléjük, és ha az evangelizátoroknak nem minden cselekedete bizonyul hitelesnek, üzenete aligha győzhet meg bárkit is. Ezért Baxter folyóást azt hangoztatta, hogy a prédikátoroknak úgy kell beszélnie az örökkévalóság dolgairól, hogy átérezze mondanivalóját; hogy legyen olyan komoly, amilyen komolyságot az élet és a halál kérdései megkívánnak; hogy gyakorolja az egyházfegyelmet, bizonyítandó, Isten nem szenvedheti a bűnt; hogy végezzen „személyes munkát”, foglalkozzék az egyénnel, mert az igehirdetést nem mindig értik meg az egyszerű emberek. Baxter ebben nagyon igazat szólt volt.

„Akik a legtöbbet járadoznak a közönség előtt, azok vizsgálják meg az embereket, és tegyék őket próbára, hogy vajon nem olyan tudatlanok és hanyagok-e, akárha soha nem is hallották volna az evangéliumot. Én magam azon igyekszem, hogy oly érthetőn és megkapón beszéljek, ahogyan csak tőlem telik..., mégis gyakorta talállok olyat, aki nyolc vagy tíz esztendeje hallgat engem, de nem tudja, hogy Krisztus Isten-e vagy ember, és úgy csodálkozik, amikor elmondom neki születésének és életének dolgait, mintha soha nem is hallott volna róluk... Többségüknek azonban tisztázatlan bizodalom van a Krisztusban, reménykednek benne, hogy ő megbocsát nekik, megigazítja és üdvözíti őket, de szívüket a világ bírja, és a testnek élnek. Eme bizodalmaikat megigazító hitnek veszik. Tapasztalatom azt tanúsítja, hogy némely tudatlan ember, ki az Ige hallásából hosszú időn át semmi hasznot nem húzott, a vele való fél órányi beszélgetéstől nagyobb tudásra tett szert és lelkiismerete sokkal inkább felébredt, mint tíz esztendei nyilvános prédikálástól. Tudom, az evangélium nyilvános hirdetése a legtökéletesebb eszköz, mert egyszerre sokaknak beszélünk. De gyakorta nagyobb a fogamatja, ha személyesen, az egyes bűnösnek prédikáljuk azt...”⁷

A prédikáláson kívül tehát a lelkipásztor legfőbb tisztét a személyes katekizálás és tanácsadás képezi: mert ez bizonyul a legésszerűbb eljárásnak, mely a kívánt célhoz elvezet. Így volt ez Baxter idejében. Vajon így van-e ma is?

A modern evangelizációt létrehozó intézményesülési folyamat egyik legsajnálatosabb melléktermékeként széles körben elterjedt a gondolat, hogy az evangelizálás sajátos képességeket igényel, melyekkel csak egy kisebbség rendelkezik. Ha igaz is, hogy Isten némely lelkipásztort in-

kább szánt térítő szolgálatra, mint másokat, Baxter mégis ragaszkodik hozzá, hogy minden lelkész tanulmányozza a lelkek megnyerésének nehéz tudományát. Így ír erről:

„Ó, jaj! Mily kevesen tudják, mi módon bánjanak a tudatlan, e világi emberrel, hogy az megtérjen! Belehatolni a bensejébe és belül lebírni őt, állapotához és kedélyéhez igazítani a beszédünket; kiválasztani a legalkalmasabb tárgyakat, és ezeket kifejtteni a komolyság és a rettentés, a szeretet és a szelídség, az evangéliumi édesgetés szent elegyével – ó, vajon ki képes mindezeket megtenni? Meggyőződésből mondom, tapasztalatból tudom, éppoly nehéz dolog ilyen testi emberrel szólni megváltozása végett, mint az Igét hirdetni... Mindeme benső akadályaink serkentsenek minket szent eltökéltségre, felkészülésre és serénységre...”⁸

A baxteri puritán formula tehát minden lelkipásztort egyben evangelizátornak is tart, aki egyénekkel foglalkozik és a lelkükkel törődik. Egyesek ebben sikeresebbnek bizonyulnak másoknál, de erre a szolgálatra mindenki el van hívva, és ezt mindenkinek vállalnia kell.

A The Reformed Pastor legalább három kérdéssel szembesíti a modern lelkipásztort. (1.) Hiszek-e abban az evangéliumban, amelyben Baxter hitt (ahogyan hitt Whitefield, Spurgeon és Pál is): a pusztulás, a megváltás és az újjászületés evangéliumában? (2.) Osztom-e Baxternek a megtérés nélkülözhetetlen voltáról vallott nézetét? (3.) Vajon hagyom-e, hogy ez a felfogás olyan valószínűságon alakítsa életemet és munkámat, amilyen valószínűságon kellene? (4.) Kellő ésszerűséggel választom-e ki azon eszközöket, amelyek valóban elvezetnek az általam kívánt, illetve nekem előírt célhoz, hogy ugyanis törekedjem mindazok megtérítésére, akiknek lelkipásztora va-

gyok? Vajon eltökéltem magamat arra, miként Baxter tette, hogy kialakítsam a legalkalmasabb helyzeteket, amelyekben a hívőkkel rendszeresen, személyesen szólhatok lelki életükről? Ennek mai módzatait nyilvánvalóan a mai körülményeknek megfelelően kell kidolgozni, és ezek nagyban különböznek a Baxter által ismertektől és leírtaktól; ⁹ de Baxter a következő kérdést szegezi nekünk: vajon nem kellene-e nekünk is ezzel mint állandó és elkerülhetetlen gyakorlattal próbálkoznunk? Ha erről meggyőző minket a puritán tanító, akkor ennek bizonyosan megtalálhatjuk a mi körülményeinknek is megfelelő módzatait: ahol akarat van, megoldás is van!

Baxter alapelve az, hogy az egyházi életben az evangélikációnak mindig elsőbbséget kell biztosítani. Ennek részleteit ő ama klerikális kereten belül dolgozta ki, amelyet a középkorból örökölt és fenntartott az interregnum idejének – akkoriban sokak szemében – zűrzavarba torokolló laikusuralmával szemben; ezért tárgyalását természetesen a lelkipásztor szerepére korlátozza, és úgy állítja be a rabgyülekezet és annak egyéni tagjai számára végzett evangélikációs szolgálatot, mint amelynek felelőssége kizárólag a lelkipásztort terheli. A baxteri evangélikáció a kateketikára összpontosított és erősen didaktikus jellegű volt, ami nyilván – Baxter tulajdon gyülekezetének némely ritka tagját kivéve – a falusias Worcester megyei nép mélyseges dogmatikai tájékozatlanságát tükrözte. Ma másként állnak a dolgok: a mai nyugati egyházak kisebbségi szigeteket alkotnak az ekvilágiásodott közösségeken belül, az evangélikáció a templomba még nem járókra összpontosított, a tájékozottabb laikusok pedig rendjén valóban részt vesznek ebben a munkában. ¹⁰ Midőn Baxter szemléletét a mai helyzetre alkalmazzuk, e különbségekről nem szabad megfeledkeznünk. Mindaz

azonban, amiről ír – azaz arról, hogy a lelkipásztor rendszeresen tartson önvizsgálatot, hogy ismerje fel és szolgálja ki nyája minden egyes tagjának lelki szükségleteit, hogy mindenképp ezek alapos megtérésén és újjászületésén fáradozzék – ma is áll, és az evangélikáció puritán fajtája éppen erre összpontosított, ma is éppúgy, mint bármikor.

G. K. Chesterton mondta volt annak idején, hogy nem arról van szó, hogy a keresztyénség megmérgettetett a mérlegen és híjával találtatott, hanem hogy túlságosan nehéznek találtatott, és még csak fontolóra sem vették. Őszintén, vajon nem ezt kellene mondanunk a puritán evangélikációról is?

JEGYZETEK

1. Reliquiae Baxterianae, első oldalszámolás, 93. sk.
2. „Csütörtök estéként szomszédaim... egybegyűltek házamban, egyikükük felmondta a prédikációt, ezután elmondták az igehirdetéssel vagy bármely más lelkiismereti esettel kapcsolatosan támadt kétségeiket, én pedig elosztattam ezeket, és végezetül hol az egyiküket, hol a másikat imádságra indítottam.” (uo. 83.)
3. Baxter részletezi gyakorlatát. The Reformed Pastor. 162. skk.
4. Reprodukálja a J. T. Wilkinson szerkesztette The Reformed Pastor. London, 1939, Epworth Press, 51. mellett.
5. Reliquae Baxterianae, első oldalszámolás, 115.
6. The Reformed Pastor, 194. sk.
7. Uo., 186. sk.
8. Uo., 193.

9. Uo., 173. sk., 221–246.

10. A laikus részvétel valójában önkéntelenül is kialakult Kidderminsterben: „Javamra szolgált az istenes emberek buzgósága és serénysége is..., mert ők szomjuhozották felebarátaik üvösségét, bizalmas segédeim gyánánt szétszéledtek az egész városba, csaknem minden társaságban megfékeztek a megrontó beszédek és bizonyosságot tettek az istenességről; szükség szerint igyekeztek meggyőzni, megróni és meginteni az embereket, ugyancsak megtanították őket imádkozni és az Úrnak napját megszentelni; ama családok pedig, amelyekben nem volt senki, aki tudott volna imádkozni vagy a prédikációt el tudta volna ismételni, átmentek a szomszéd házba, ahol ezt tudták, és velük együtt tették; ilyenképpen minden utcában volt egy-egy ház (a legképességesebbeké), amely megtelt azokkal, akik magukban semmire nem vagy csak csekélyre voltak képesek.” (Reliquiae Baxterianae, 87.).

Ajánlás

Az én szeretett lelkipásztor testvéreimnek, Krisztus hív szolgáinak, kik Angliában és Írországban vagytok: kegyelmet és békességet kívánok néktek nagy bőséggel a Jézus Krisztusban!

Lelkipásztor testvéreim!

Ennek az értekezésnek a tartalma oly közlőről érint titeket és a gondviselésekre bízott gyülekezeteiket, hogy bármily gyarlón adjam is elétek, s bármily méltatlan legyek is a ti megintésekre, mégis bátorságot veszek a szólásra.

Mielőtt azonban rátérnék a legfontosabb küldetésre, tudotokra adom, hogy mi indított e munkára, a szabad szólásra, mely egyesek számára bántó lehet.

Mikor az Úr Worcestershire megyében s néhány szomszéd településen felébresztette a kötelességtudatot lelkészeinek a szívében a katekézis mun-

kája iránt, s a gyülekezet mindazon tagjainak házanként való oktatása iránt, akik makacsul vissza nem utasítják a segítséget, s mikor egyező akarral megfogadták, hogy a jövőben ezt véghezviszik, illetlennek találták, hogy mielőtt a munkához látnának, meg ne alázzák magukat az Úr előtt, amiért e felette nagy és szükséges kötelességről oly sok ideig megfeledkeztek. Gyűlést hívtak egybe 1655. esztendőben, karácsony havának 4. napjára Worcesterbe, hogy ott az alázatban egyesülve őszintén könyörögjenek korábbi restségünkre nézve az Istennek bocsánatáért, a felvállalt munkára nézve segítségéért, s hogy áldja meg e munkában a nép körül való forgolódásunkat. Kívánták, hogy ez alkalommal én is prédikáljak. Akaratuknak megfelelően készítettem el az alább következő írást. S bár ez bővebb terjedelmű lett, hogysen egy-két igehirdetésben elmondhatam volna, mégis szándékom volt azon a gyűlésen az alkalomhoz leginkább illendő részét előadni, a többit pedig máskorra hagyni. Ám a gyűlés előtt szokásos fájdalmaim s gyöngeségem megnövekedtek, s visszatartottak az odameneteltől. Hogy az akaratlan mulasztást pótoljam, örömezt engedtem némely atyafi kérésének, s haladéktalanul közreadom mindazt, amit készítettem, hogy ha nem hallhatták, bár olvasni tudják.

Hogyha pedig azt kifogásolná valaki, hogy a lelkipásztori szolgálat vétkeiről miért kellett ilyen bátorsággal és keményen szólnom, s miért bocsátom ezt a világ szemé elé; vagy legalábbis miért nem oly nyelven írtam, melyet nem ért a köznép, kivált a mostani időben, mikor a kvékerek és a pápisták megvetés tárgyává teszik az evangélium szolgálatát, s a

nép is igen hajlandó azok hitetésére hallgatni – megvallom, hogy ezt magam is igen méltó ellenvetésnek ítéltém. De hogy eltökélt szándékomtól mégsem tántorított el, annak egynéhány okát ezennel előszámlálom:

1. Elvégeztük s eltökéltük, hogy magunkat igazán és valósággal megalázzuk. Márpedig miképpen alázza meg magát az ember, hogyha bűnét nyilván meg nem vallja?

2. Ezen vallástétel főképp a magunk bűneivel törődött. Márpedig kicsoda ütközhet meg azon, ha tulajdon bűneinkről vallást teszünk, s magunkat okoljuk miattuk, a szégyent pedig magunkra vesszük, engedve lelkiismeretünk szavának?

3. Mivel szükségképpen angolul írtam e munkát, és nem érkeztem arra, hogy latinra fordítsam.

4. Mivel vétkeink a világ szemé előtt nyilván vannak, gyalázatunkat tetéznők, és súlyosbítanánk, ha azokat rejtegetni akarnánk.

5. Teljes megbocsátást az nyerhet, aki szabad akaratára szerint vallást tesz bűnéről; s mikor a bűn nyilvános, nyilvános vallástétel kell azt kövesse. Hogyha Anglia lelkipásztorai csupán latin nyelven vétkeztek volna, latinul intéztem volna hozzájuk az intést, vagy veszteg maradván semmit sem szóltam volna. Mivel angolul vétkeznek, angolul kell hallaniuk arról. Mert amíg bűnbocsánatot nem nyerünk, soha nem lesz csendességünk, sem jó előmenetelünk, bármily gonddal és bármi áron igyekszünk is vétkünket elfedezni – úgyis fény derül rá, ha nem mi derítjük is. A vallástétel munkája abban áll, hogy vétkünket felfedjük, s önként pirulunk miatta. „Aki elfedezi az ő vétkeit, nem lesz jó dolga; aki pedig megvallja és

elhagyja, irgalmasságot nyer.” Ha magunk iránt való engedékenységből nem akarunk bűneinkről vallást tenni, Isten lesz a legkevésbé engedékeny irántunk, mikor bűnvallásunkat maga fogja szánkba adni: vagy vallástételre kényszeríti a lelkiismeretünket, vagy ítéletével felfedi álnokságunkat a világnak.

6. Igen sok olyan lelkipásztor van, aki megátalkodottan keresi a tulajdon hasznát, restségben, kevélységben s más bűnökben él; kötelesek vagyunk ezeket megdorgálni. Ha azt látnánk, hogy intés nélkül megváltoznak, örömezt eltekintենék attól, hogy vétkeiket nyilvánosságra hozzuk. De mikor a feddés is oly hatástalan marad, hogy inkább neheztelnek a megintés, mint a bűn miatt, s jobban szeretnék, ha dorgálásunktól megszűnnének, hogysen maguk állnának el a vétkezéstől: úgy ítélem, ideje erősebb orvosságot adnunk. Mi mást cselekednénk? Kegyetlenség volna atyánkfiait betegségben hagyni, míg van orvosság, amit elő tudunk venni. Nem gyűlölni kell őket, hanem bátorsággal megfeddeni, nem tűrve bennük a bűnt. Ha a lelkési szolgálatban elszenvedjük a bűnt, az anyaszentegyház romlását munkáljuk; mert mi egyéb ronthatná meg s okozhatná vesztét a népnek, ha nem vezetőinek romlottsága? S miképpen tudnánk a megújulást jobban segíteni, ha nem azzal, hogy az egyház vezetőit igyekszünk megújítani? Én úgy cselekedtem, miképpen kívánám, hogy velem cselekedjenek; s az anyaszentegyház biztonságáért s igaz szeretetből atyánkfiai iránt, kiket bátorkodom megfeddeni – nem azért, hogy megvetettek és gyűlöletesek legyenek, hanem hogy a bűnből, mely olyanná teszi őket, meggyógyuljanak –, hogy ellenségeink ne találjanak ily szidalomra méltó

3Móz 19,17

dolgot közöttünk. De kiváltképpen is, mivel hűséges fáradozásunk oly igen szükséges az anyaszentegyház javára és a lelkek megmentésére nézve, azért a szeretettel semmiképpen nem fér össze sem a magunk hanyagsága, sem mások restségének megtűrése. Ha közületek több ezren süllyedő hajón lennének, s kiknek feladata a víz szivattyúzása és a süllyedés megállítása lenne, épp horgásznának vagy alszanának, magukat kímélve mindenki életét kockára tennék, hogyha kedves az életetek, nem ébresztenétek-e fel és nem hívnátok őket a munkára? S hogyha a resteket erővel is sürgetnétek, nem tartanátok-e bolondnak az olyat, aki tőletek ezt rossz néven veszi, s kevélységgel, önteltséggel vagy emberteleniséggel vádol titeket, mivel úgymond pimaszul beszéltek munkatársaitokkal, vagy megsértitek őket azzal, hogy rontjátok hírnevüket? Hiszem, hogy azt mondanátok: „Ezt a munkát végezni kell, mert különben halál fiai vagyunk mindnyájan! A hajó mindjárt elsüllyed, ti pedig a hírnévről fecsegtok? Avagy magatok és mindnyájunk életét kockára tennétek, de tunyaságotokat senki ne dorgálja?” Nos, rólunk van szó, atyánkfiai. Isten munkáját el kell végezni! Nem szabad engedni, hogy lelkek vesszenek el, miközben e világi teendőttökkel és kedvteléseetekkel törődtek, nyugodalmaskodtok, vagy atyátokfiaival patvarkodtok! Attól sem szabad félnünk, hogy hozzátok való viszonyunkban túlságosan embertelennek és kíméletlennek tűnünk, vagy felbosszantjuk türelmetlen lelketekeket, mert nem hallgatunk, miközben az embereket kárhozatba taszítjátok, és az anyaszentegyházat annál nagyobb veszedelembe és zűrzavarba ejtitek! Vajha bűnötöket is oly nehezen szenved-

AJÁNLÁS

nétek, mint a mi dorgálásainkat, tudom bizonytal, hogy nem is volna szükség veletek feddözni! De míg ilyen bűnökben éltek, sem Isten, sem az istenfélő emberek nem hagynak békén. Ha más hivatást választanátok, magatok kárára vétkeznétek, s csak magatokat juttatnátok veszedelemre, nem lenne szükség annyit zaklatni titeket, mint most mi teszszük. De ha a lelkeszi hivatást választjátok, mely mindnyájunk megtartására nézve szükséges, és vétkeitekben békén hagyunk, az anyaszentegyház veszedelmét hagyjuk jóvá. Ne bennünket okoljátok tehát azért, ha sokkal nyíltabban szólunk hozzátok, mint szeretnétek. Hogyha testetek megbetegedne és nem akarnátok az orvossággal élni, vagy ha házatok égne, ti pedig az utcán kurjongatnátok s veszednétek, talán elszenvédném, s békét hagynék néktek (jöllehet az atyafiságos szeretet ezt sem tenné könnyen); de hogyha egy kórháznak vagy egész városnak vagytok orvosai pestises időben, vagy tisztetek az, hogy a városban minden fellobbanó tüzet elfojtsatok, tűrhetetlen hanyagságotok, bármennyire is bosszantson titeket. Fogadjátok úgy, ahogy akarjátok, ezt el kellett mondanom nektek. S ha semmit sem használ, még keményebb dorgálásra vagytok méltók. Akinek pedig ez sem használ, magának köszönje, hogyha kivettetik. De én ezt csak azoknak mondom, akik rászolgáltak.

Immáron tehát előszámláltam, milyen okok indítottak arra, hogy közérthető nyelven beszéljek ebben a munkában a lelkeszi szolgálat vétkeinek sokaságáról. Feltételezem, hogy aki igazán bűnbánó és alázatos lélek, aki szívből óhajtja az anyaszentegyház igaz reformációját, örömet és készséggel

Ajánlás

fogja jóváhagyni ezeket a kötetlen vallástételeket és feddéseket. De úgy találom, lehetetlen lesz elkerülni, hogy meg ne botránkoztassuk azokat, akik egyszerre vétkesek és megátalkodottak, hacsak nem hallgatunk, vagy ők nem lesznek türelmesek. Mi azonban Isten parancsolatai miatt nem hallgathatunk, ők pedig vétkekességük s megátalkodottságuk miatt nem fogják azt békével szenvedni. De az egyes emberek mindig bizonyosságot nyernek a végén, és eljön az idő, amikor megvalljátok, hogy ők voltak a legjobb barátaitok.

A legfontosabb kérdésem azonban még ezután következik. Mert most, atyámfiai, bátorságot kell vennem ahhoz, hogy intőtök legyen bizonyos kötelességek felől, melyekről a most következő írásomban szoltam. Ha valaki emiatt kevélynek s orcátlannak mondana közületek, mintha itt titeket hanyagsággal vádolnának, s magamat méltónak ítélném arra, hogy titeket dorgáljalak, kérlek, hogy kegyesen ítéljetek vakmerőségem felől. Igazán mondom, hogy nem a testtel tanácskoztam, sőt elégedetlen vagyok magammal, akárcsak némelyek közületek, s inkább kívánnám a hallgatásnak könnyű csendességét, hogyha ez tisztemmel s az egyház javával meg egyezne. De a lelkek nagy nyomorúsága és vágyam, hogy üdvözüljenek, valamint az anyaszentegyház boldogulása indított a szólásra, melyet kevélynek és orcátlannak fognak találni némelyek. De hallgathat-e az, akinek nyelv adatott, mikor Isten tisztelete, az anyaszentegyház boldogsága és olyan sok lélek örök üdvössége forog kockán?

Az *első* és fő kérdés, amit elétek kívánok terjeszteni: E három nemzet minden lelkipásztorának va-

jon nem kétség nélküli kötelessége-e az, hogy kezdjék el a katekézis munkáját és oktassák egyénenként mindazokat, akik rájuk vannak bízva és meggyőzöttek, hogy e tanításnak alávéssék magukat? Nem szükség ezt itt bizonyítanom, elegendő bizonyosságát adom írásom rendjén. S vajon vélhetné-e valaki, hogy a szent bölcsesség ellentmond ennek? Az Istenért való buzgalom, a szolgálatában való gyönyörűség, vagy a lelkek iránti szeretet ellentmond-e ennek?

1. Senki közülünk nem kételkedik abban, hogy a vallás alapelveit, és az üdvösségre nézve leginkább szükséges dolgokat meg kell tanítani az embereknek.

2. Remélem, abban is egyetértünk, hogy ezt a tanítást a leghathatósabb, legfoganatosabb módon kell végezni.

3. Semmit abban nem kételkedünk, hogy a személyes beszélgetés, oktatás és megvizsgálás igen hasznos eszköze a tanulásnak.

4. Tudomásom szerint senki nem mond ellene annak, hogy a személyes oktatást a Szentírás és a Krisztus szolgálatainak gyakorlata ajánlja, és minden idők kegyesei javallják.

5. Kétség nélkül való, hogy e nagy tisztben az egész község (vagy minél többek) körül szükség foglódni, mert nyájunknak mindenik juhát szeretnünk kell, és mindenki üdvösségére gondot kell viselnünk. Hitvány munkát végez minden olyan lelkipásztor, akinek ötszáz vagy ezer tudatlan ember van a gyülekezetében, s azok közül csak egyikkel-másikkal beszélget időnként, a többit pedig hagyja tudatlanságban heverni, holott megtehetné, hogy segyítsen rajtuk.

6. Az is bizonyos, hogy ilyen nagy munkában sok időt kell majd eltöltenünk. Végül hasonlóképpen bizonyos, hogy dolgainkat, amennyire lehet, szép rendben kell végeznünk, s ezért mindennek rendelt ideje kell hogy legyen. Ha pedig egyetértünk abban, hogy ezeknek az általánosan elfogadott igazságoknak megfelelően kezdjük el a munkát, semmilyen kétes körülmény között nem szükséges egymással megkülönböznünk.

Kérem azért a Krisztus hív szolgáit, Krisztusért, az ő anyaszentegyházáért s a halhatatlan emberi lelkekért, hogy mindjárt hathatósan lássanak hozzá e munkához. Munkálkodjatok egy akarattal, igaz egységben, s a község is könnyebben hajlik majd az engedelmességre. Meg kell vallanom, tapasztalatból, hogy Isten kegyelméből, mely eszközök által munkálkodik, e munka igaz megújulást szerez: elűzi a mi általánosan elhatalmasodott tudatlanságunkat; meglágyítja a bűnösök kemény szívét; választ ad hiábavaló ellenvetéseikre, és eloszlatja előítéleteiket; szívüket a hűséges pásztorokhoz hajlítja és sikerre viszi a mi nyilvános igehirdetésünket; s az igaz kegyességet minden eddiginél jobban elterjeszti. Úgy találom, hogy a sötétség uralmának a lerombolására mind a mai napig nem a legjobb alkalmatosságot választottuk. Csodálkozom magamon, mi tarthatott vissza ilyen hosszú ideig e tiszta és nagyszerű kötelesség gyakorlásától. Azt hiszem, velem is az történt, mint másokkal. Régtől fogva tisztelnem tartottam, de az akadályokat felette nagynak véltem, a kötelességet pedig igen kicsinynek, és ez fogott vissza hosszú ideig. Azt hittem, az emberek majd gúnyval fogják fogadni, s csak kevesen, mégpedig azok állnak

majd kötélnek, akiknek a legkevésbé van rá szükségük. Attól is tartottam, hogy kevés erőm lesz hozzá, hiszen ezelőtt is annyi terhet kellett hordoznom. Ilyenformán sok ideig késlekedtem, kérem azért az irgalom Urát, bocsásson meg érte. Megpróbálva azonban a dolgot, a nagynak hitt akadályokat (kivéve a váratlan testi erőtlenségemből származókat) csaknem jelentéktelennek találtam ahhoz képest, amit elképzeltem, a munka hasznát és vigasztalását pedig olyan nagynak találom, hogy a világ minden kincséért sem kívánnék immár nélküle maradni. Hétfőt és keddet reggeltől estig e munkában töltjük, egy-egy héten tizenöt-tizenhat családot veszünk sorra, hogy esztendőnként egyszer sor kerüljön az egész egyházközségre, amelyben nyolcszáznál több család van; s nem mondhatom, hogy egy család is visszautasított volna, csak egy-néhány személy mentegetőzött és hártotta el magától, hogy ellátogasson hozzánk. Legtöbbjüknél pedig soha nem találtam olyan fogamatotnak a templombéli prédikációimat, mint ezt a tanítást. És ha azt mondjátok, hogy ez másutt nem így szokott lenni, azt válaszolom: vajha ne mi volnánk ebben nagyrészt hibásak! De ha némelyek nem fogadják el részletekről a segítséget, ez nem mentesít titeket, hogy megtagadjátok azoktól, akik azt kész szívvel fogadnák. Ha pedig azt kérdezitek, hogy én milyen rendet követek e munkában, elmondhatom, hogy a katekizmus átadásakor lajstromba írom az egyházközség értelmes tagjainak a nevét, az egyházközségi tisztviselő előtté való héten elmegy minden háznéphez, megmondani nekik, hogy melyik nap hány órakor jöjjenek (egy háznép nyolckor, a másik kilenckor és így tovább). Nagy számuk miatt

kénytelen vagyok egy egész családot egyszerre tanítani, de ahhoz rendszerint ragaszkodom, hogy más háznép ne legyen jelen.

Mit gondoltok testvéreim, Isten szerzése nélkül hívlak-e titeket erre a munkára, vagy őseink beleegyezése nélkül, a reformátor elődeink beleegyezése nélkül, avagy a ti lelkiismeretetek meggyőződése nélkül? Halljátok meg, mit mond a Westminsteri Gyűlés egyházrendtartása a betegek látogatásáról: „A lelkipásztor feladata az, hogy a rábízott népet nem csupán nyilvánosan, hanem személyesen is tanítsa, és alkalmas időben dorgálja, intse, feddje, vigasztalja, amennyire ideje, ereje s személyének biztonsága megengedi. Amíg egészségesek, intse őket, hogy készüljenek a halálra. Ezért lelkük állapotáról gyakran kell tanácskozniuk lelkipásztorukkal stb.” Ezt olvassátok el ismét, és vegyétek fontolóra. Fogadjatok szót az Úr Istennek, ha azt akarjátok, hogy békességetek legyen vele. Hallgassatok lelkiismeretetekre, hogyha nem akarjátok, hogy vádoljon. Eltökéltem magamban, hogy nyíltan szólok hozzátok akkor is, ha nem veszitek jó néven. Nem lehet őszintén Istennek szentelt szíve annak, akit többször figyelmeztetnek és buzdítanak, mégsem határozza el magát ily világos és szükséges munkára. El nem hihetem, hogy akiben az üdvözítő kegyelemnek csak egy szikrája is van, s ezért Istent szereti és akarátát örömezt cselekszi, mint minden megszentelt, rávehető arra, hogy ellenezze és visszautasítsa ezt a munkát, kivéve ha olyan kísértésben van, mint Péter volt, amikor Krisztust megtagadta, vagy el akarta vonni a szenvedéstől, s e kirekesztés-forma szavakat kellett hallania: „Távozz tőlem Sátán, bántásomra vagy né-

kem; mert nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” Kezeteket immár az eke szarvára vetettétek; mint tanítványai és nyájának pásztorai kétszeresen vagytok a Krisztus elkötelezettjei, s mindezek után mernétek vonakodni és munkáját visszautasítani? Látjátok, hogy vesztegel a reformáció munkája, melynek előmozdítása a ti kötelességetek, s mernétek elhanyagolni a véghezviteléhez szükséges eszközöket? Mertek az evangélium szolgálóként mutatkozni a keresztyén gyülekezetben, ahol reformációért esedeztek, hallgatóságot megtérésért, üdvösségéért s az anyaszentegyház gyarapodásáért könyörögtök, s ezután a véghezviteléhez szükséges eszközöket visszautasítjátok? Tudom, hogy a test szerinti bölcsességnek sohasem lesz szüksége nagy szavakra és az értelem fitogtatására ahhoz, hogy ellentmondjon annak az igazságnak és feladatnak, amelytől irtózik. Könnyebb most a kötelességgel szemben gáncsokodni, mintsem eljárni benne; de várjátok meg a végét, mielőtt kimondanátok az ítéletet. El tudnátok hitetni magatokkal, hogy nyugodt lélekkel fogjátok számba venni mulasztásokat és nyugodtan fogtok számot adni róla Istennek? A kegyelem természetét ismerve, bátran merem jövendőlni, hogy Anglia istenfélő lelkipásztorai lelkiismeretük szerint fognak mindezekre megfelelni, s munkához látni, kivéve azokat, akik valamilyen rendkívüli okból kifolyólag nem cselekedhetik, vagy akiket az előbb említett kísértések sújtanak. Nem reménytelenül unszollak titeket, hanem biztonnal hiszem, hogy helyet adtok intésemnek. Ha pedig valamely lusta, irigy vagy gonosz képmutató gáncsokodik, vagy magát távol tartja, a többi

nem követi példáját, hanem élni fog a lehetőséggel, s az Úr intésének nem fog ellene állni. Isten pedig nemsokára leleplezi a képmutatókat, és megtudják sajnálatukra, mit tesz Isten szavát tréfára venni. Jaj lesz nekik, mikor az elveszettek véréről kell számot adniuk! A magyarázatok, melyek most megnyugtadják őket kötelességük elmulasztásában, akkor nem fognak békességet szerezni, hanem kitetszik, hogy balgaságukból eredtek, s romlott akaratukból és testi kívánságaikból származtak. Lelkiismeretük sem fog haláluk óráján helyet adni azoknak a magyarázatoknak, melyeknek most úgy tetszik, helyet adott. E világból kiköltözendőben döbbennek rá szomorúan, hogy amilyen vigasztalásban van részük azoknak, akik az Úr szolgálatában híven forogtak, olyanban nem részesülnek, kik csak a mulasztásokat vehetik számba. **MEG VAGYOK GYŐZŐDVE, HOGY E KÖTELESSÉGRE VONATKOZÓ ÉRVEIM AKKOR LESZNEKA LEGNYOMATÉKOSABBAK, HA VALAKI HALÁLÓS ÁGYÁN, AZ ÍTÉLET NAPJÁN ÉS KÜLÖNÖSKÉPPEN AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁG VILÁGOSSÁGÁBAN TEKINTI ŐKET.**

Most pedig testvéreim, Isten nevében s a rátok bízottak lelkéért kérve kérlek: ne nagyoljátok el ezt a munkát, hanem végezzétek azt élénken, teljes erőtökből, mint nagy és komoly vállalkozásokat. S mivel ennek az intézéséhez józan megítélésre van szükségetek, előzőleg készüljete rá, hogyan végezzétek, miképpen a prédikációkra is készültök. Emlékszem, milyen állhatatosan unszoltam az előző országgyűlés tagjainak némelyikét, hogy állítsanak vallástanítókat a gyülekezetekbe. Őszintén mondom, nem bánom, hogy csak néhány nagyobb egyházközségben lett e dolognak fogantaja. Mert azt látom, hogy e mun-

kának a foganatja, Isten segítségével, az emberek szívének vizsgálata és lelkiismeretüknek az igazságra való ráébresztése a megfontoltan hatékony véghezviteltől függ. Erre a legalkalmasabb pásztor is igen gyenge, s kevesen találtnának alkalmasak az alsóbb osztálybeliek közül. Mert legjobban attól félek, hogy sok lelkipásztor, aki ugyan jól prédikál, mégsem tökéletesen képes erre a munkára, kiváltképpen hogyha öreg, tudatlan, megkeményedett szívű bűnösökkel találkozik. Márpedig amelyik lelkipásztort nem becsüli a nép, azt inkább semmibe veszik, vitatkoznak vele, mintsem alázattal tanuljanak tőle, vagy magukat alávéssék neki: mennyivel inkább így tennének azzal, akinek alacsonyabb a méltósága? Látjátok tehát, hogy e munka ránk hárul, és azt nekünk kell hordozni, mert ha nem, akkor egészen elmarad: lássunk a végzéséhez teljes tehetségünk szerint. Mikor népetekhez szóltok, tegyétek ezt a legnagyobb körültekintéssel és komolysággal, legyetek olyan őszinték velük, mint akik élet és halál dolgairól beszélnek; és oly szorgossággal szánjátok rá magatokat e munkára, mint a templombéli prédikációra.

A *második* dolog, amit a három királyság lelkipásztoraitól kérek, hogy végre ne késlekedjenek tovább, hanem egy akarattal kezdjék el gyakorolni az egyházfegyelem azon részeit, amelyek kétség nélkül szükségesek és hivatásuk részét képezik. Szomorú, hogy jámbor férfiak ilyen nagy kötelesség elmulasztásában vesztegelnek, magukat pedig váltig azzal mentik: a népünk nem készült fel reá, nem fogják elhordozni! De nem úgy áll-e a dolog inkább, hogy ti nem szenvedhetitek el a háborúságot s gyű-

lölséget, amely miatta támad? Hogyha azt mondjátok, hogy gyülekezeteink a Krisztus rendjét és igazgatását nem tudják elviselni, mi mást tesztek, mint jóváhagyjátok azok dolgát, akik tőlünk elszakadnak, s jobb társaságot keresnek, ahol a fegyelmet megtalálják? Mert jóllehet a prédikálást és a szent jegyek kiszolgáltatását el lehet hagyni valameddig, míg alkalmasabb ideje nem érkezik, s hasonlóképpen a fegyelmezést is, de súlyos dolog annyi éven keresztül elmulasztani, mint mi tettük, hacsak a szolgálat teljességgel lehetetlennek nem bizonyul. Ha pedig így volna ez a mi alkalmatlan anyagunk miatt, ez egyenesen arra szólít fel, hogy megváltoztassuk szabályzatunkat, hogy az anyag alkalmasnak találtsék. Világosan szólok ezekről, s remélem, hogy lelkiismeretesen megfogadjátok. Most csak arra kérlek azért, hogy a számadásban a fő Pásztor előtt megállhassatok, és ne találjon titeket Isten házában hűtlen sáfároknak, ne késleltessétek ezt a munkát készarva vagy gondtalanságból, mint valami szükségtelen dolgot. Ne is vonakodjatok tőle a vele járó testi háborúságok miatt, mert amennyire ez a képmutatás szomorú jele, úgy a legfáradtságosabb feladat szokott a legderekabb lenni. Azt pedig biztonnal higgyétek el, hogy Krisztus megfizet fáradságotokért.

Végezetre pedig kérlek, Krisztus hív szolgái, hogy immár minden halogatás nélkül egyesüljetekek és társuljatok, hogy egymásnak segítségére lehessetek az Úrnak munkájában, s a gyülekezetek egységének s egyetértésének megoltalmazásában. Az ilyen jellegű testvéri gyűléseket se hanyagoljátok el, s ne töltsétek ott haszontalanul az időt, hanem legyen építéletekre, hadd váljon ezáltal a munka gyümöl-

csözővé. Olvassátok el Fuller *History of the Church of England* [Az anglikán egyház története] című könyvéből a lelkipásztori találkozókra és gyakorlatokra vonatkozóan Edmund Grindal canterburyi érsek Erzsébet királynőhöz írt nagyszerű levelét.

Bocsássatok meg, édes atyámfiai, ennek a megszólításnak minden gyarlóságáért. Mivel pedig igaz szívből óhajtom a ti munkátok gyümölcsözését, naponként kérem az Istent, hogy maga győzzön meg titeket azoknak a kötelességeknek teljesítéséről, amelyeket rátok bízottam, s tartson is meg és tegyen gyümölcsözővé azokban, a kigyó minden ravaszságával és dühével szemben, melyek szemben állanak veletek és akadályoznak titeket.

1656. április 15.

*Méltatlan szolgatársatok,
RICHARD BAXTER*

Elöljáró levél

„Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.”

ApCsel 20,28

Vannak ugyan, akik úgy gondolják, hogy Pál apostol elöljárója volt azoknak a véneknek, akikhez e figyelmeztetését intézte, mi viszont, akik e mai napon az Úrtól vettük, amit hirdetünk nektek, azt reméljük, hogy szabad nekünk ugyanúgy intenünk, és nem tartunk ilyen következtetéstől. Jóllehet a népnek, melyet tanítunk, az Úrban elöljárójául rendeltettünk, mint testvérek a szolgálatban és a hitben, egymást is taníthatjuk. Ha a ránk bízottaknak „oktatniuk, inteniük és figyelmeztetniük kell egymást minden napon”, kétség nélkül a tanítók is tehetik ezt egymással anélkül, hogy egymás fölé emelkednének hatalom vagy méltóság tekintetében. Nekünk is ugyanúgy meg kell öldökölni bűneinket, ugyanúgy kell serkenteni és megerősíteni a nekünk adott

Róma 15,14

Kol 3,16

Zsid 3,13

csöszövé. Olvassátok el Fuller *History of the Church of England* [Az anglikán egyház története] című könyvéből a lelkipásztori találkozókra és gyakorlatokra vonatkozóan Edmund Grindal canterburyi érsek Erzsébet királynőhöz írt nagyszerű levelét.

Bocsássatok meg, édes atyámfiai, ennek a megszólításnak minden gyarlóságáért. Mivel pedig igaz szívből óhajtom a ti munkátok gyümölcsözését, naponként kérem az Istent, hogy maga győzzön meg titeket azoknak a kötelességeknek teljesítéséről, amelyeket rátok bízom, s tartson is meg és tegyen gyümölcsözővé azokban, a kígyó minden ravaszágával és dühével szemben, melyek szemben állanak veletek és akadályoznak titeket.

1656. április 15.

Méltatlan szolgatársatok,
RICHARD BAXTER

Elöljáró levél

„Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.”

ApCsel 20,28

Vannak ugyan, akik úgy gondolják, hogy Pál apostol elöljárója volt azoknak a véneknek, akikhez e figyelmeztetését intézte, mi viszont, akik e mai napon az Úrtól vettük, amit hirdetünk nektek, azt reméljük, hogy szabad nekünk ugyanúgy intenünk, és nem tartunk ilyen következtetéstől. Jóllehet a népnek, melyet tanítunk, az Úrban elöljárójául rendeltettünk, mint testvérek a szolgálatban és a hitben, egymást is taníthatjuk. Ha a ránk bízottaknak „oktatniuk, intenük és figyelmeztetniük kell egymást minden napon”, kétség nélkül a tanítók is tehetik ezt egymással anélkül, hogy egymás fölé emelkednének hatalom vagy méltóság tekintetében. Nekünk is ugyanúgy meg kell öldökölni bűneinket, ugyanúgy kell serkenteni és megerősíteni a nekünk adott

Róma 15,14

Kol 3,16

Zsid 3,13

ajándékokat, mint a mi népünknek. Nekünk fontosabb munkát kell végeznünk, és nagyobb nehézségeket kell legyőznünk, s ezért van szükségünk, akár csak nekik is, a figyelmeztetésre, a serkentésre, sőt az oktatásra. Ezért, megvallom, igazán szükségesnek tartom, hogy sűrűbben gyűljünk össze tanácskozni, mintha egyéb dolgunk nem is volna. S egymással is oly nyíltan és közvetlenül kellene beszélgetnünk, mint közülünk a legkomolyabb pásztorok teszik a nyájukkal, hogy ne csak azok vegyék a kemény dorgálást és intést, s bírjanak élő, igaz hittel. Nincs szükségem más bizonyítékra ennél az efézusi véneket lelkesítő és szíveket megható intésnél arra, hogy Pál apostol nyilván ezt gondolta. Rövid prédikáció, amit mégis oly későn tanulunk meg! Holott ha az anyaszentegyház püspökei s tanítói igazán okultak volna ebből a rövid intésből (igaz, el kellett volna hagyni érte sok könyv megírását, mely sok időt igényel és e világi tisztességet szerez nekik), mily nagy hasznot hajthattak volna az anyaszentegyháznak és önnön maguknak!

Azt javaslom, hogy a következő rendet kövessük a továbbiakban, mikor erről az ígéről értekezünk:

Először azt vegyük fontolóra, hogy miben áll a magunkról való gondviselés.

Másodszor mutassuk meg, hogy miért kell magunkra gondot viselnünk.

Harmadszor annak járjunk utána, hogy miben áll a nyájra való gondviselés.

Negyedszer szemléltessük, hogy hogyan kell gondot viselni az egész nyájra.

Ötödször számláljunk elő néhány okot, hogy miért kell az egész nyájra gondot viselnünk.

Végül mindezeket a tanulságokat alkalmazzuk és szabjuk magunkra.

I. RÉSZ

A magunkról való gondviselés

I. FEJEZET

E gondviselés természete

Gondoljuk meg, hogy mit jelent magunkról gondot viselni.

1. Meglássátok, hogy a saját lelketekben végbe-
menjen az üdvözítő kegyelem munkája. Viseljétek
gondot magatokra, hogy ti magatok ne szűkölköd-
jétek az üdvözítő kegyelem nélkül, melyet mások-
nak felkínáltok, s az általatok hirdetett evangélium
hathatós működésétől ne maradjatok idegenek. Mi-
közben azt hirdetitek a világnak, hogy Üdvözítőre
van szüksége, ti magatok ne kerüljétek őt és üdvös-
séges jótéteményeit. Vigyázzatok, nehogy kárhozat-
ra jussatok, miközben másokat a kárhozattól óvtok,
s nehogy éhesek maradjatok, míg másoknak a meny-
nyei eledelt kínáljátok. Mert noha Isten megígérte,
hogy ragyogni fognak „akik sokakat az igazságra visz-
nek, miként a csillagok”, de csak ha maguk is az igaz-
sághoz térnek. Mindközönként hitük őszintesé-
gétől függ a felmagasztalásuk, a szolgálatban viselt
mérhetetlen fáradozásuk azonban a még nagyobb di-

Dán 12,3

csőség ígéretének lehet a feltétele. Mennyien intettek másokat, nehogy a gyötrelem helyére jussanak, míg saját magukat odasodorták; hány igehirdető óvta számtalanszor hallgatóit a pokol tüzétől, de ő maga ott kötött ki! Józanul gondolkodó ember nem képezheti, hogy Isten megmenti azt, aki az üdvösséget másnak felkínálta, de magától elvetette, vagy mert bizonyosságot tett arról az igazságról, melyet ő maga elkerült és megvetett. Milyen sok szabó varr drága ruhát másnak, maga pedig szakadozottban jár; milyen sok szakács készít másnak drága eledelt anélkül, hogy akár ujja hegyét is megnyálná! Higgyétek el, atyámfiai, hogy senki nem nyert üdvösséget Istentől, mert igehirdető volt, vagy akár mert rátermett igehirdető volt, hanem csak azért, mert megigazult, megszentelt ember volt, s híven forgolódott az ő Urának szolgálatában. Vigyázzatok azért először saját magatokra, hogy valóban olyanok legyetek, amilyen-né hallgatóitokat kívánjátok tenni, higgyétek valóban azt, amit lelkükbe akartok plántálni, s szívesen fogadjátok magatokhoz azt az Üdvözítőt, akit felmutattok előttük. Hisz ő, aki meghagyta, hogy felebarátunkat úgy szeressük, mint önmagunkat, e parancsába azt is belefoglalta, hogy magunkat szeretnünk kell, nem pedig gyűlölnünk, s felebarátainkkal egyetemben elveszítünk.

Rettenetes dolog, ha valaki nem megszentelt életű tanító, de még inkább, ha valaki nem megszentelt életű igehirdető. Hát nem reszketek-e, mikor kinyitjátok a Bibliát, hogy ott saját személyeteket kárhoztató szentenciát olvastok? Cseppet sem gondoltok arra, hogy prédikációt írva saját lelketek vádiratát fogalmaztátok meg? Nem gondoljátok, hogy

E gondviselés természete

amikor a bűn ellen beszéltek, a saját magatokét súlyosbítjátok? Arra sem gondoltok, hogy Krisztus véghetetlen gazdagságát és kegyelmét hirdetve hallgatóitoknak, nyilvánvalóvá teszitek saját magatok gonoszságát és boldogtalanságát, mivel javait megvetettétek, és magatokat megfosztottátok azoktól? Mit tudtok tenni akkor, amikor embereket győztök meg, hogy kövessék Krisztust, mikor elvonjátok őket a világtól, hívő és megszentelt életre készítetitek őket, a bennetek felébredő lelkiismeret pedig értésetekre adja, hogy mindezt saját romlásotokra nézve teszitek? Ha kárhozatról beszéltek, saját örökségeket említitek; mikor a mennyei gyönyörűségeket ecsetelitek, nyomorúságokról adtok leírást, mert nincsen jussotok „a szentek örökségében való részvételre a viláosságban”. Mit mondhattok, amivel ne magatokat pirongatnátok? Ó, van-e keservesebb nyomorúság annál, hogy miközben az ember teljes életét tanulásban és prédikálásban kell hogy eltöltsse, saját magát naponként kárhozzatja? Kerek e világon alig található boldogtalanabb lelket a kegyelem megtapasztalása nélkül szűkölködő prédikátornál. De az ilyen, szokás szerint, nincs tudatában boldogtalanságának, hisz annyi játékpénze van, melyek az üdvözítő kegyelem aranyának ragyogásával kellekik magukat, s olyan sok ragyogó kövecskéje, melyek a keresztyén drágagyöngyökhöz hasonlítanak, hogy semmit nem gondol szegénységével, hanem azt gondolja: „Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és semmire nincs szükségem”, holott „nyomorult, nyavalyás, szegény, vak és mezítelen”. A Szentírást ismerő, a szent szolgálatban gyakorlott, aki nem él rút bűnökben, hanem Isten oltára előtt szolgál, mások

Ef 3,8

Kol 1,12

Jet 3,17

vétkeket megdorgálja, s a szív és az élet szentségéről prédikál – milyen ember lehet az ilyen, ha nem valóságos szent? Jaj, milyen nagy nyomorúság ez, hogy a bőség közepette kell elpusztulni – hogy éhen haljunk kezünkben az élet kenyérével, mellyel másokat kínálunk és unszolunk! Hogy Istennek azok a parancsolatai, melyeket azért rendelt, hogy meggyőzzön és üdvözítsen minket, önmagunk ámtására adjanak alkalmat! Hogy mi, akik az evangélium tükrét mások elé tartjuk, megmutatva abban az ő lelküket és annak állapotát, magunkat csak a visszaján nézzük, ahol semmit nem látunk, vagy oldalt fordítva nézzük ezt a tükröt, hogy hamis színben tün- tessen fel önmagunk előtt! Bizony jól tenné minden ilyen nyomorult tanító, ha magába szállna, szívét és életét jól megvizsgálná, s magának prédikálna előbb, hogysem másoknak. Eszébe venné, hogy mit használ az étel, ha csak a szájban forog, de a gyomorba nem jut; hogy mit jelent, ha nem „távozik el a hamisságtól az, aki a Krisztus nevét vallja”, és az, hogy meghallgatja-e az Úr imádságait, „ha hamisság van a szívében”! Meggondolná, hogy megmenekülhet-e a számadás napján, ha ezt mondja: „Uram, Uram, nemde nem a te nevedben prófétáltunk-e?”, mikor erre azokat a rettenetes szavakat hallja: „Soha nem ismertelek titeket, távozzatok el éntőlem!” Azt is meggondolná, hogy milyen vigasztalást jelentett Júdásnak, mikor hazament, s arra emlékezett, hogy a többi apostollal együtt prédikált, a Krisztus asztalánál evett, s az Úr barátjának nevezte őt! S ha mindezek a gondolatok lelkében megfogannak és gyengéden dolgozni kezdenek a lelkiismeretében, akkor azt tanácsolom, hogy járuljon a gyülekezet elé, s pré-

2Tim 2,19
Zsolt 66,18

Mt 7,22,23

Mt 26,50

dikáljon az Órigenész igehirdetése nyomán a Zsolt 50,16.17-ről: „A gonosznak pedig ezt mondja Isten: Miért beszélsz te rendeléseimről, és veszed szádra az én szövetségemet? Hiszen te gyűlölöd a fenytést, és hátad mögé veted rendelésimet!” Az ige felolvasása után pedig üljön le, s a textust magyarázva, könnyhullatással alkalmazza magára, majd tegyen teljes és nyílt bűnvallást, sirassa el ügyét a gyülekezet előtt, s kérje őket, hogy fohászkodjanak Isten megbocsátó és megújító kegyelméért, hogy ezután az Üdvözítőt igaz ismeretből tudja prédikálni, amit hirdet, szívében érezze, s az evangélium gazdagságát megtapasztalásból dicsérje.

Sajnos, megszokott veszély és csapás az anyaszentegyház számára, hogy újjá nem született, tapasztalatlan pásztorai vannak, s olyan sokan lesznek előbb Krisztus igehirdetőivé, mint követőivé, az oltár körül való szolgálattételre szentelt papokká, mielőtt őszinte felajánlással Krisztus tanítványaivá szenteltetnének. Isten, akit szolgálnak, Krisztus, akit prédikálnak, a Lélek, aki által imádkoznak, mind ismeretlenek előttük, s úgy ajánlják a szentséget és az Istennel való közösséget, a dicsőséget és a boldogságot, hogy mindezeket nem ismerik, s nem tudom, ha fogják-e valaha ismerni! Nehezen hinném szívtelen prédikátornál egyébnek az olyant, aki Krisztust és a kegyelmet, melyről bizonyosságot tesz, nem hordozza szívében. Vajha meggondolnák ezt az akadémiáinkon tanuló ifjaink! Hiábavaló tevékenységnek bizonyul, hogy valamicske ismeretet akarnak elsajátítani Isten munkájáról s néhány olyan híres emberről, kiket a nemzetek összezavart nyelvei kényszerítenek rájuk, mindaddig, amíg Istent magát nem